

REDACTIONEEL: SEKSUELE PROBLEMEN VAN VROUWEN

Jacques van Lankveld¹

Op 9 mei 2002 vierden de inwoners van het stadje Esperantina in het noord-oosten van Brazilië al voor het tweede jaar de Dag van het Orgasme (De Limburger, 10-5-2002). Ook Braziliaanse websites maakten melding van dit opwindende evenement (zie referenties). De dag was in 2001 door de gemeenteraad ingesteld, zo schreef de krant in navolging van de collega-krant *Jornal do Brasil*, om een serieuze discussie los te maken over de seksuele satisfactie van echtparen en met name van vrouwen. "De gemeenteraadsleden, die overigens gemeld zouden hebben zelf niets te klagen te hebben, zeggen dat een matige bevrediging van de seksuele behoeften van vrouwen door hun echtgenoten een ernstig sociaal probleem vormt. Het is een belangrijke oorzaak van ruzies, echtelijk bedrog en scheidingen. Volgens de gemeenteraadsleden heeft 73 procent van alle vrouwen in Esperantina laten weten ontevreden te zijn over hun seksuele leven."

Het zou wel eens niet toevallig kunnen zijn dat het 34.000 inwoners tellende stadje de hoop in haar naam draagt. Elders ter wereld vinden we dergelijke evenementen immers alleen maar in de categorie "wishful thinking". Ook in Nederland is het vooralsnog niet goed voorstelbaar dat, laten we zeggen, Almere dit Braziliaanse initiatief overneemt in het kader van de internationale stedenband, en, geruggensteund door een crisisteam van hooggekwalificeerde seksuologen NVVS, zowel hulpverleners als voorlichters en preventiewerkers, de discussie met de lokale bevolking aangaat. "Hier is de seksuele volksgezondheid in het geding, hier dreigt een sociale ramp, de overheid kan niet anders dan haar verantwoordelijkheid nemen. Actie is dringend geboden." Kunt u zich zulke commentaren van de Almeerse politici al voorstellen? Zover is het nog niet, de forse inspanningen van de NVVS om de seksuologie op de politieke agenda te plaatsen ten spijt.

Maar toch is seksualiteit van vrouwen momenteel "in". Alhoewel Carol Groneman in haar artikel over "nymphomanie" in het vorige nummer van het Tijdschrift voor Seksuologie nog pakkend beschreef hoe "de ontdekking" van het meervoudig vrouwelijk orgasme en van het eigen seksueel verlangen van vrouwen in het maatschappelijk-culturele discours van de 20ste eeuw met wisselend enthousiasme werden begroet, lijkt de schroom (of was het weerzin) helemaal overwonnen wat betreft de wetenschappelijke aandacht voor de vrouw en haar seksualiteit. Het jaar 2002 heeft een fikse impuls gegeven aan het onderzoek naar seksuele problemen van vrouwen en aan de vernieuwing van het professioneel denken en handelen rond vrou-

welijke seksualiteit. De nationale en internationale congressen vormen vaak een aardige afspiegeling van deze ontwikkelingen op wetenschappelijk terrein. Uit de programma's van een aantal drukbezochte congressen valt duidelijk af te lezen dat vrouwelijke seksualiteit meer dan ooit in de belangstelling staat. Het congres in Hamburg van de International Academy of Sex Research had "keynote"-lezingen over de erotische plasticiteit van de seksualiteitsbeleving van vrouwen, over longitudinaal onderzoek onder lesbische vrouwen, over de rigiditeit van object-gebonden genitale opwinding bij vrouwen, en over de rol van androgenen in de expressie van vrouwelijke seksualiteit. Ook op het congres van de International Society for Sexual and Impotence Research, waar het onderzoek naar mannelijke seksuele disfuncties in eerdere jaren, uiteraard zou je zeggen, volledig domineerde, was meer aandacht voor problemen bij vrouwen, en er was een keynote-lezing over seksuele disfuncties bij vrouwen. Er is inmiddels zelfs een compleet nieuwe organisatie op dit vakgebied opgericht. De International Society for the Study of Women's Sexual Health, een initiatief van de Bostonse uroloog Irwin Goldstein, bekend van de eerste Viagra-studies, is uitsluitend gewijd aan de seksualiteit van vrouwen, en hield in oktober in het Canadese Vancouver een vier dagen durend congres (zie het congresverslag in dit nummer). Dat dit congres van 's ochtends 8 uur tot 's avonds half 7 een programma afwerkte, dat leed aan ernstige congestie, met zelfs lezingen tijdens de lunch, en twee uitgebreide posterpresentaties tijdens en na het diner tot 9 uur 's avonds, duidt erop dat er een vloedgolf aan onderzoek en theorievorming op dit ter-

¹ Dr. J.J.D.M. van Lankveld, psycholoog-psychotherapeut-seksuoloog NVVS, hoofdredacteur TvS, Academisch Ziekenhuis Maastricht, Afd. Medische Psychologie, tel. 043-3875686, fax. 043-3875682, e-mail: jvla@groupwise.azm.nl

rein aankomt.

En ook in Nederland kreeg de vrouwelijke seksualiteit volop aandacht. Op het symposium in Rijkholt (Zuid-Limburg) over chirurgisch ingrijpen bij seksuele problemen en ontevredenheid met de geslachtsdelen ging het merendeel van de bijdragen over dergelijke problemen bij vrouwen (zie het verslag van Salemink en Zandbergen in dit nummer van TvS). Op 7 november werd het afscheid van Gerda van Dijk als buitengewoon hoogleraar vanwege de NVSH aan de Universiteit van Amsterdam vormgegeven met vooral lezingen over vrouwelijke seksualiteit en vrouwengezondheidszorg. De erop volgende dag bood de Boerhaave Cursus in Leiden ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de Polikliniek Psychosomatische Gynaecologie en Seksuologie van het LUMC een volledig op vrouwen en hun seksuele problemen gericht programma: "Seksuele disfuncties bij vrouwen: diagnostiek en behandeling". Van deze twee dagen in november is een speciale editie van het Tijdschrift voor Seksuologie in voorbereiding die volgens planning in 2003 zal verschijnen.

De aandacht voor vrouwelijke seksualiteitsproblematiek zal de komende jaren waarschijnlijk een blijvend thema zijn. Zo wordt er momenteel in internationaal verband gesleuteld aan de omschrijvingen van seksuele stoornissen bij de vrouw in de veelgehandeerde classificatiesystemen DSM-IV en ICD-10. Het doel is om deze definities meer in overeenstemming te brengen met de huidige stand van zaken in het wetenschappelijk onderzoek, om ze meer aan te laten sluiten bij de klinische praktijk en zo het gebruik ervan in diagnostiek en research te vergemakkelijken. In de vernieuwingen zal het onder meer gaan over de positie van seksueel verlangen ten opzichte van seksuele opwindingsproblemen, orgasme en pijn, over de veelvoorkomende comorbiditeit van seksuele disfuncties bij vrouwen, en over de differentiatie van de seksuele pijnstoornissen bij vrouwen. Naar verwachting zullen de nieuwe definities veel nieuw onderzoek stimuleren.

Een andere ontwikkeling die stimulerend kan werken op het gebied van de vrouwelijke seksualiteit is de dit jaar gestarte 2nd International Consultation on Erectile and Sexual Dysfunctions. Deze consultatie wordt georganiseerd door de International Consultation on Urological Diseases. Dit is een onder meer door de Wereldgezondheidsorganisatie gesponsorde non-gouvernementele organisatie, die een proces aanstuurt en begeleidt van voortdurende actualisering van diagnostiek en behandeling van urologische aandoeningen. De resultaten hiervan, in boekvorm en op CD-ROM, worden breed verspreid en veel gehanteerd als naslagwerk en om beleid op te baseren. Nadat

enkele jaren geleden de erectiele disfunctie via deze methodiek van internationale consultatie van specialisten aan de orde was, werd afgelopen jaar de opdracht uitgebreid naar de seksuele disfuncties bij vrouwen en zijn enkele nieuwe subcomités aan het werk gegaan, die op een congres in Parijs in de zomer van 2003 hun eindverslagen zullen presenteren.

De toename van de aandacht voor de vrouwelijke seksualiteit is zeker niet alleen uit idealistische motieven verklaarbaar. Een flink deel van het op volle toeren draaiende seksonderzoek is immers geïnspireerd door de successen van de nieuwe medicijnen voor mannelijke seksuele stoornissen. Sildenafil tegen erectiele disfunctie en de anti-depressiva tegen te snelle zaadlozing waren de wegbereiders. En nog nieuwere medicamenten voor deze problemen van mannen zijn op dit ogenblik op weg naar de internationale markt.

Maar overbevissing van de vijver van de mannelijke seksualiteit dreigt, en de ogen worden vervolgens gericht op nieuwe markten met een omvangrijk groeipotentieel. Vrouwen met seksuele problemen vormen zo'n groeiemarkt. Oestrogeensubstitutie voor postmenopauzale vrouwen, o.a. tegen vaginale atrofie en lubricatievermindering, androgenen voor vrouwen met verminderd seksueel verlangen, opwindingspillen voor vrouwen die wellicht ook fysiologische opwindingsproblemen kunnen hebben, worden momenteel in hoog tempo onderzocht, zowel bij vrouwen zonder seksuele klachten als bij diverse patiëntengroepen met seksuele klachten.

Vergeleken met nu, was er de laatste drie decennia aanzienlijk minder belangstelling voor de vrouwelijke seksualiteit dan voor de mannelijke; er is dus een achterstand in te halen. Het is daarom goed dat het accent nu verschuift in de geschetste richting. Dat binnen de organisaties veel vrouwelijke onderzoekers daaraan prominent meewerken, duidt mijns inziens ook op een evolutie van de heersende opvattingen over mannelijke en vrouwelijke seksualiteit. Momenteel lijken de verschillen in de seksualiteitsbeleving en -ontwikkeling tussen vrouwen en mannen interessant zonder dat dit meteen aanleiding geeft tot sterke polarisatie. Ik zie dat als positief; verschillen mogen er zijn. Laten we eens kijken wat er nu precies aan de hand is. U zult daar in het Tijdschrift voor Seksuologie de komende jaren waarschijnlijk nog het nodige van merken.

Referenties

- <http://www.cuestiones.ws/revista/n9/jun02-salud-esperant.htm>
<http://www.esperantina.hpg.ig.com.br/album.htm>